

BALKAN

2. septembar 2004.

str. 6

POGLED IZ HAGA

VITEZOVI I VOJNA POLICIJA BILI VAN BLAŠKIĆEVE KONTROLE

Žalbeno veće Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) izreklo je 29. jula 2004. presudu Tihomiru Blaškiću kojom je kazna koju mu je izreklo Pretresno veće četiri godine pre toga preinačena sa 45 na 9 godina zatvora. Istoga dana, predsednik Međunarodnog suda odobrio je zahtev Tihomira Blaškića za privremeno puštanje na slobodu jer je Blaškić u pritvoru proveo više od 90 odsto preinačene kazne.

Kako je sve počelo?

Dana 10. novembra 1995, Sud je izdao prvobitnu optužnicu za zločine počinjene u Lašvanskoj dolini u Bosni i Hercegovini. Optužnica je teretila Daria Kordića, Tihomira Blaškića, Maria Čerkeza, Ivana Šantića, Peru Skopljaka i Zlatka Aleksovskog za teške povrede Ženevskih konvencija iz 1949, kršenja zakona i običaja ratovanja i zločine protiv čovečnosti. Tužilaštvo je 22. novembra 1996. podnelo izmenjenu optužnicu protiv Tihomira Blaškića, koja je sadržavala sedam novih tačaka optužbe. Dario Kordić i Mario Čerkez trenutno čekaju izricanje presude Žalbenog veća u predmetu koji se vodi protiv njih. Zlatko Aleksovski je pušten na slobodu nakon što je odslužio sedam godina zatvorske kazne koju mu je izreklo Pretresno veće, a optužbe protiv Ivana Šantića i Pere Skopljaka povučene su 19. decembra 1997.

Početkom 1993, u Lašvanskoj dolini, koja se nalazi na strateškom položaju u srednjoj Bosni, vodile su se obimne vojne operacije i počinjeni su mnogi zločini. Od maja 1992. do januara 1994, pripadnici oružanih snaga HVO počinili su teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava nad bosanskim Muslimanima na tom području. Vršili su progone bosanskog muslimanskog stanovništva na političkoj, rasnoj i verskoj osnovi, što je uključivalo ubijanje i maltretiranje muslimanskih civila ili zatočenika, granatiranje i napad na gradove, sela i naselja koji nisu bili branjeni, namerne napade na civilno stanovništvo, protivpravno uništavanje poslovnih prostora, domova, lične imovine i stoke, institucija namenjenih religiji i obrazovanju, protivpravno postupanje sa zatočenicima, progon političkih vođa i stručnjaka koji su ubijani ili zatvarani u razne zatočeničke centre na duži vremenski period, pljačkanje kuća i lične imovine, premeštanje civila ili prisiljavanje istih da se isele iz Lašvanske doline u područja naseljena većinskim muslimanskim stanovništvom i izvršenje drugih nehumanih dela. Ta dela i protivpravno uništavanje domova, lične imovine i stoke stotina bosanskih Muslimana, koje nije opravdano vojnom nuždom, imali su za cilj da osiguraju da se oni stanovnici koji nisu ubijeni ne mogu ili ne žele vratiti u svoje domove i zajednice na području Lašvanske doline.

Tihomir Blaškić je optužen da je počinio, naredio, planirao ili na drugi način pomagao i podsticao izvršenje ovih zločina u opštinama Vitez, Busovača, Kiseljak i Zenica. Blaškića se takođe terećen za propust da preduzme razumne mere da spreči ta dela ili

kazni počinioce jer je znao ili imao razloga da zna da će zločini biti počinjeni ili da su već počinjeni.

Tihomir Blaškić se dobrovoljno predao Međunarodnom sudu 1. aprila 1996. Suđenje mu je počelo 24. juna 1997. pred Pretresnim većem I, koje su u konačnom sastavu činili sudija Claude Jorda iz Francuske (predsedavajući sudija), sudija Mohamed Shahabuddeen iz Gvajane i sudija Almiro Rodrigues iz Portugala. Suđenje je trajalo nešto više od dve godine. Tužilaštvo je pozvalo 104 svedoka i izvelo 787 dokaznih predmeta. Odbrana je pozvala 46 svedoka i izvela 614 dokaznih predmeta. Pretresno veće je pozvalo 10 svedoka i zatražilo izvođenje 13 dokaznih predmeta.

U svoju odbranu, Blaškić je tvrdio da je bio pod opsadom, izložen napadima muslimanskih snaga čiji je cilj bio da preuzmu kontrolu nad Lašvanskom dolinom tako što bi izolovali svaku opštinu, i da je u takvim uslovima, uprkos svim njegovim naporima, bilo sasvim nemoguće sačuvati odgovarajući lanac komandovanja. Takođe je tvrdio da zločini koje su počinile muslimanske snage objašnjavaju nekontrolisano ponašanje hrvatskih snaga koje su u suštini činili slabo obučeni vojnici koji su više slušali lokalne vlasti nego njegove naredbe. Osim toga, Blaškić je tvrdio da su navedene zločine u najvećoj meri počinile jedinice koje nisu bile pod njegovom komandom, bilo da je reč o jedinicama vojne policije ili specijalnim jedinicama kao što su "Vitezovi", jer mu je postojanje paralelnog lanca komandovanja onemogućavalo da sprovedi kontrolu nad njima. U svakom slučaju, Blaškić je tvrdio da nikada nije izdao naredbu da se ti zločini počine i da je uvek nastojao da u brojnim pismenim naredbama ponovi potrebu da se poštuje humanitarno pravo.

Posle sedam meseci razmatranja, Pretresno veće je 3. marta 2000. izreklo presudu kojom je Tihomira Blaškića proglasilo krivim po svim tačkama optužnice i izreklo mu kaznu od 45 godina zatvora. Odbrana Tihomira Blaškića je 17. marta 2000. uložila žalbu na presudu. Nakon smrti bivšeg predsednika Hrvatske, Franje Tuđmana, hrvatske arhive su konačno otvorene, čime se došlo do ogromnog broja novih dokaza koji su uključeni u žalbeni postupak u predmetu protiv Blaškića. Žalbeno veće je preinačilo kaznu sa 45 na devet godina zatvora. U tekstu koji će biti objavljen sledeće nedelje, razmatraćemo zašto.

Outreach Programme

outreach@icty.org